

**«ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ. ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ.
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ»**

Εισηγητής: Γεώργιος Κουγιάμης
Πρόεδρος Αναπτυξιακής Εταιρείας «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε.»
Πρώην Δήμαρχος Θέρμης,
Πρώην Αντινομάρχης Θεσσαλονίκης

Είναι πλέον κοινός τόπος ότι τα θέματα της ανάπτυξης αντιμετωπίζονται ουσιαστικά ξεκινώντας από κάτω προς τα πάνω, με τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων πολιτών, σε όλα τα επίπεδα του σχεδιασμού και της υλοποίησης παρεμβάσεων και έργων. Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη μιας χώρας στηρίζεται και τροφοδοτείται από την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη. Η κεντρική εξουσία πρέπει να σχεδιάζει με βάση τις προτεραιότητες που τίθενται από τους περιφερειακούς και τοπικούς φορείς, ακόμα και όταν πολλές φορές οι προτεραιότητες αυτές είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους. Η παραπάνω διαδικασία εξασφαλίζεται μόνον με τη λειτουργία ισχυρών Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), πρώτου (Δήμοι, κοινότητες) και δεύτερου (Νομοί ή Περιφέρειες) βαθμού.

Οι Δήμοι είναι η βαθμίδα διοίκησης που βρίσκεται σε άμεση και καθημερινή επαφή με τον πολίτη και τα προβλήματα του και μεριμνά για την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την εξασφάλιση των συνθηκών που θα επιτρέπουν τη δίκαιη και ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή, την εξασφάλιση δηλαδή των προϋποθέσεων για ανάπτυξη με επίκεντρο τον άνθρωπο και σεβασμό στο περιβάλλον.

Στην Ελλάδα η Αυτοδιοίκηση βρίσκεται σε έναν συνεχή αγώνα, από την αποκατάσταση της Δημοκρατίας στη χώρα μας το 1974 έως σήμερα, για την ενίσχυση της συμμετοχής της στον αναπτυξιακό σχεδιασμό, για την απόκτηση της οικονομικής αυτοδυναμίας της, την αποκέντρωση του κράτους και την άσκηση ουσιαστικών αρμοδιοτήτων με παράλληλη εξασφάλιση πόρων.

Παρόλο που ακόμα υπάρχουν πολλά ανοιχτά θέματα, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι από το 1984, οπότε ψηφίστηκε ο πρώτος νόμος για την αποκέντρωση, έχουν γίνει πολλά βήματα και ο αναπτυξιακός χάρτης της Ελλάδας έχει αλλάξει αισθητά.

Σημαντικός παράγοντας των κατακτήσεων όσον αφορά στην εξέλιξη του θεσμικού πλαισίου αποτελεί η δράση των συλλογικών οργάνων της Αυτοδιοίκησης, που θεσμικά κατοχυρωμένα επεξεργάζονται τις θέσεις της, μετέχουν στα ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα και fora και συνομιλούν συγκροτημένα με την Κεντρική Διοίκηση.

Η Ελλάδα διαιρείται σε 13 διοικητικές Περιφέρειες, οι οποίες αποτελούν αποσυγκεντρωμένες δομές του κράτους. Ο δεύτερος βαθμός θεσπίστηκε το 1994 και είναι οι 50 Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Νομός). Την πρώτη βαθμίδα από το 1997 αποτελούν οι 901 Δήμοι και οι 130 Κοινότητες.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες κάθε νομού συγκροτούν την Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων (ΤΕΔΚ) και οι Τοπικές Ενώσεις μετέχουν στην Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ).

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, αντίστοιχα, συγκροτούν την Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας.

Τα παραπάνω όργανα του Α' βαθμού, πέρα από το «συνδικαλιστικό» τους ρόλο, έχουν δημιουργήσει δομές υποστήριξης των ΟΤΑ, όπως είναι τα γραφεία προγραμματισμού και ανάπτυξης, γραφεία περιβάλλοντος, γραφεία αθλητισμού και πολιτισμού, κινητές βιβλιοθήκες κ.λ.π., τα οποία συνήθως δραστηριοποιούνται ανάλογα με την πολιτική βούληση και την αποτελεσματικότητα των αιρετών που διοικούν το κάθε όργανο.

Οι προαναφερόμενες δομές έπαιξαν, ιδιαίτερα τη δεκαετία του '90, σημαντικό ρόλο στη μεταφορά τεχνογνωσίας στους ΟΤΑ, στην επίτευξη οικονομίας κλίμακας για δράσεις που αφορούν ευρύτερες περιοχές, στην ανάληψη νέων αρμοδιοτήτων από τους ΟΤΑ και στην εδραίωση της αντίληψης της αναγκαιότητας των διαδημοτικών συνεργασιών. Σήμερα, πολλές Τοπικές Ενώσεις έχουν αναλάβει και υλοποιούν έργα της Κοινωνίας της Πληροφορίας, δηλαδή την εισαγωγή των τεχνολογιών πληροφορικής και ιδιαίτερα του διαδικτύου στην καθημερινή λειτουργία των Δήμων, για την εξυπηρέτηση των πολιτών.

Σύμφωνα με το Νόμο, οι αρμοδιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αφορούν στις τοπικές υποθέσεις. Τι είναι όμως τοπική υπόθεση; Είναι, για παράδειγμα, το φυσικό περιβάλλον και οι υδατικοί πόροι; Βεβαίως! Περιορίζεται όμως το περιβάλλον και τα νερά ενός ποταμού στα διοικητικά όρια ενός Δήμου, ή ακόμα ενός Νομού; Όχι! Είναι τοπική υπόθεση η απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού μιας περιοχής; Είναι! Δεν έχει σχέση όμως η απασχόληση με την οικονομία μιας ευρύτερης περιοχής, πέρα από τα όρια ενός Δήμου; Έχει. Θα μπορούσα να απαριθμήσω πάρα πολλά τέτοια παραδείγματα. Όλα αυτά τα αναφέρω γιατί οι περισσότερες υποθέσεις είναι τοπικές (μπορούμε με ευκολία να εξαιρέσουμε μόνο την άμυνα και την εξωτερική πολιτική μιας χώρας) και πολλές από αυτές αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά μόνο με ευρύτερες συνεργασίες.

Πριν από το 1997, οπότε έγινε η μεγάλη διοικητική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα με την υποχρεωτική συνένωση μικρών Δήμων και Κοινοτήτων, υπήρχε μεγάλη αδυναμία των ΟΤΑ να οργανώνουν βιώσιμες υπηρεσίες για να ανταποκριθούν ακόμα και στις αποκλειστικές τους αρμοδιότητες. Πολύ μεγαλύτερες ήταν οι αδυναμίες τους να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για αντιμετώπιση θεμάτων όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η απασχόληση, η ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και άλλα. Δεν μπορούσαν επίσης να προσελκύουν οικονομικούς πόρους από το κράτος και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι παραπάνω διαπιστώσεις οδήγησαν στη θέσπιση του θεσμού των «Συνδέσμων ΟΤΑ». Μέχρι το 1997 λειτουργούσαν σε όλη την Ελλάδα «Αναπτυξιακοί Σύνδεσμοι» ή αλλιώς «Συμβούλια Περιοχής», οι οποίοι καταργήθηκαν, καθώς αποτέλεσαν κατά βάση τις εδαφικές ενότητες για τις συνενώσεις των ΟΤΑ.

Οι Σύνδεσμοι όμως «ειδικού σκοπού» αποτελούν και σήμερα μορφή διαδημοτικής συνεργασίας, είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και

διέπονται από το θεσμικό πλαίσιο της Αυτοδιοίκησης. Οι σύνδεσμοι αυτοί δημιουργούνται εθελοντικά, μετά από αποφάσεις των δημοτικών συμβουλίων, εγκρίνεται η ίδρυση τους από τον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας στην οποία ανήκουν οι ΟΤΑ και έχουν σκοπό την κοινή εκτέλεση και συντήρηση έργων, την προμήθεια μηχανημάτων και υλικών για την παροχή υπηρεσιών που ανήκουν στις αρμοδιότητές τους, καθώς και για το σχεδιασμό και την κατάρτιση προγραμμάτων και μεθόδων για την ανάπτυξη του ευρύτερου χώρου τους. Ο πιο συνηθής σκοπός είναι η λειτουργία υπηρεσιών για τη διαχείριση απορριμμάτων. Συναντάμε επίσης συνδέσμους ύδρευσης, προστασίας φυσικού περιβάλλοντος και άλλα. Οι οικονομικοί πόροι των Συνδέσμων αποτελούνται από τις υποχρεωτικές εισφορές των μελών τους, χρηματοδοτήσεις από Ευρωπαϊκά προγράμματα τα οποία υλοποιούν, εθνικές χρηματοδοτήσεις κ.λ.π.

Με τα παραπάνω είδη συνεργασίας, που έχουν τη μορφή Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, μπορούν να αναπτύξουν οι Δήμοι με οικονομία μεγέθους κοινές υπηρεσίες, να προγραμματίζουν από κοινού δράσεις που αφορούν όλα τα μέλη, να προμηθεύονται κοινό εξοπλισμό που τον αξιοποιούν πλήρως και να στελεχώνονται με ειδικευμένο προσωπικό που δε θα μπορούσαν να προσλάβουν ο καθένας χωριστά.

Για να εξυπηρετηθούν οι αδύναμοι Δήμοι, υπάρχει και μια άλλη δυνατότητα, οι «Συμβάσεις Διαδημοτικής Συνεργασίας», με τις οποίες ένας Δήμος αναλαμβάνει την άσκηση αρμοδιότητας για λογαριασμό όμορων Δήμων και Κοινοτήτων ή την υποστήριξη της άσκησης της. Σ' αυτές μπορεί να συμμετέχει και νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου του αναλαμβάνοντος Δήμου. Οι συμβάσεις αυτές χρησιμοποιούνται σπανιότατα και συνάπτονται κυρίως για ανάθεση της αρμοδιότητας καθαριότητας (αποκομιδή απορριμμάτων).

Η διαδημοτική συνεργασία των παραπάνω μορφών, εάν εξαιρέσουμε τους Συνδέσμους για την κοινή διαχείριση απορριμμάτων, δεν αφορά βέβαια όλους τους ΟΤΑ, καθώς ο πληθυσμός και τα οικονομικά μεγέθη σε αρκετούς επιτρέπουν την ανάπτυξη αυτοδύναμων υπηρεσιών.

Έχει βέβαια αποδειχτεί ότι οι διαδημοτικές συνεργασίες που έχουν τη μορφή Νομικών Προσώπων έχει εξυπηρετήσει πολλές ανάγκες, αλλά πλέον δεν επαρκούν, καθώς τα όργανα διοίκησης τους δεν εκλέγονται άμεσα, αλλά έμμεσα ως εκπρόσωποι των Δημοτικών Συμβουλίων των Δήμων που μετέχουν. Ωριμάζει πλέον στην Ελλάδα το αίτημα μιας νέας συνένωσης ΟΤΑ σε μεγαλύτερους και δυνατούς Δήμους.

Ένα άλλο εργαλείο που βοηθά να αντιμετωπισθούν ολοκληρωμένα και αποτελεσματικά διάφορα θέματα και προωθεί συνεργασίες σε μεμονωμένες δράσεις, οι οποίες μπορεί να υλοποιούνται για μικρό χρονικό διάστημα ή για πολλά χρόνια είναι οι «Προγραμματικές Συμβάσεις». Αυτές, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο, δηλαδή τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, προβλέπουν ότι: δύο τουλάχιστον φορείς Αυτοδιοίκησης ή ένας φορέας Αυτοδιοίκησης και ένας φορέας του Δημοσίου, μαζί, εάν είναι αναγκαίο, με μια ή περισσότερες Δημοτικές ή Νομαρχιακές Επιχειρήσεις, μπορούν να συμβάλλονται για την υλοποίηση έργων, μελετών, προμηθειών και γενικότερα προγραμμάτων.

Παρόλο που οι προγραμματικές συμβάσεις έχουν χρησιμοποιηθεί μερικές φορές για να καταστρατηγήσουν το νομοθετικό πλαίσιο, υποκρύπτοντας απ' ευθείας αναθέσεις έργων και μελετών κυρίως σε Δημοτικές Επιχειρήσεις, αποτελούν ένα σημαντικό και ευέλικτο εργαλείο στα χέρια των ΟΤΑ (όλων των βαθμών) για κοινές δράσεις.

Στις Προγραμματικές Συμβάσεις αναφέρονται το αντικείμενο, οι οικονομικοί και ανθρωπίνοι πόροι που θα διατεθούν, οι υποχρεώσεις κάθε συμβαλλόμενου μέρους, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και ο τρόπος διοίκησης του έργου. Η σύμβαση διοικείται από Κοινή Επιτροπή των συμβαλλομένων μερών που παρακολουθεί την υλοποίηση και λύνει τυχόν προβλήματα που ανακύπτουν και προβλέπει, εάν είναι αναγκαίο από τη φύση του αντικειμένου, τις υπηρεσίες τεχνικής ή διοικητικής επίβλεψης και παραλαβής.

Στις προγραμματικές συμβάσεις είναι δυνατόν να συμβληθούν επίσης φορείς όπως το Πανεπιστήμιο, Ερευνητικά Κέντρα και Ινστιτούτα, τα Εμποροβιομηχανικά – Βιοτεχνικά – Επαγγελματικά Επιμελητήρια, το Τεχνικό Επιμελητήριο, Συνεταιρισμοί και Οργανισμοί του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα συνεργασιών του δημόσιου, κοινωνικού και ιδιωτικού τομέα.

Αναφέρουμε ενδεικτικά παραδείγματα αντικειμένων διαδημοτικής συνεργασίας μέσω Προγραμματικών Συμβάσεων:

- Εκπόνηση Αναπτυξιακών Προγραμμάτων και Επιχειρησιακών Σχεδίων που αφορούν σε περιοχές ευρύτερες του ενός ΟΤΑ.
- Μελέτες και έργα διαχείρισης και αξιοποίησης κοινών φυσικών ή πλουτοπαραγωγικών πόρων (π.χ. υδατικοί πόροι, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αξιοποίηση εκτάσεων που εκτείνονται στα διοικητικά όρια περισσότερων ΟΤΑ κ.λ.π.).
- Δημιουργία και λειτουργία κοινών πολιτιστικών θεσμών (π.χ. διοργάνωση φεστιβάλ, λειτουργία δικτύων δημοτικών κινηματογράφων ή βιβλιοθηκών κ.λ.π.).
- Υλοποίηση κοινών προγραμμάτων για την ενίσχυση της απασχόλησης.
- Δημιουργία Επιχειρηματικών Πάρκων ή Κέντρων Καινοτομίας.
- Λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Αναφερθήκαμε παραπάνω στις Δημοτικές ή Νομαρχιακές Επιχειρήσεις. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα επιτρέπει στους ΟΤΑ να συστήσουν επιχειρήσεις, από μόνοι τους ή από κοινού με άλλους ΟΤΑ ή συνεταιρισμούς και φορείς του Δημοσίου, με σκοπό: α) την οργάνωση δραστηριοτήτων και την παροχή υπηρεσιών στους τομείς της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης, της παιδείας, του πολιτισμού, του αθλητισμού και του περιβάλλοντος (κοινωφελείς επιχειρήσεις), β) την αξιοποίηση της δημοτικής περιουσίας ή την εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων (δημοτικές ανώνυμες εταιρείες), γ) την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη των ΟΤΑ, την προώθηση της επιχειρηματικής, οικονομικής και γενικότερα της βιώσιμης ανάπτυξης (αναπτυξιακές εταιρείες), δ) τη λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Δε θα αναφερθώ στις αμιγείς επιχειρήσεις των Δήμων και των Νομαρχιών (αυτές που συστήνουν μόνοι τους), αλλά μόνο στις διαδημοτικές επιχειρήσεις.

Οι διαδημοτικές ανώνυμες εταιρείες είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, ιδρύονται μετά από αποφάσεις των Δημοτικών ή Κοινοτικών Συμβουλίων και μετά από πλήρη οικονομοτεχνική μελέτη σκοπιμότητας και βιωσιμότητας που εγκρίνεται από την οικεία Περιφέρεια. Οι αποφάσεις των Δημοτικών Συμβουλίων περιλαμβάνουν το μερίδιο του μετοχικού κεφαλαίου που δίνει κάθε ΟΤΑ, καθώς και τυχόν περιουσιακά στοιχεία που εισφέρει στην επιχείρηση (π.χ. παραχώρηση κτιριακών εγκαταστάσεων).

Οι επιχειρήσεις αυτές απαγορεύεται να επιχορηγούνται από το κράτος ή από τους ΟΤΑ – μετόχους τους, αλλά πρέπει να ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα (πώληση υπηρεσιών ή παραγωγή προϊόντων) και να ελκύουν χρηματοδοτήσεις από Ευρωπαϊκά προγράμματα για να είναι βιώσιμες.

Πρέπει να παραδεχτούμε ότι πολλές φορές η διαχείριση των δημοτικών / διαδημοτικών επιχειρήσεων δεν ήταν η καλύτερη και αρκετές φορές χρησιμοποιήθηκαν για πελατειακούς σκοπούς (προσλήψεις προσωπικού, αναθέσεις έργων για ψηφοθηρικούς λόγους) με αποτέλεσμα να έχουν ζημιές. Γι' αυτό πρόσφατα άλλαξε το θεσμικό πλαίσιο για να προστατευτεί η βιώσιμη λειτουργία τους.

Όμως, υπάρχουν αρκετά παραδείγματα διαδημοτικών επιχειρήσεων που συνέβαλαν σημαντικά στην ανάπτυξη και την οικονομία των περιοχών όπου δρουν, είτε αξιοποιώντας τοπικές πλουτοπαραγωγικές πηγές, είτε αναλαμβάνοντας υπηρεσίες του κοινωνικού τομέα. Θα αναφέρουμε ενδεικτικά:

- Εκμετάλλευση ιαματικών πηγών
- Εκμετάλλευση λατομείων
- Διαχείριση νερών φράγματος – ενεργειακή αξιοποίηση
- Κέντρα πρόληψης από εξαρτησιογόνες ουσίες
- Γραφεία στήριξης ανέργων
- Διαχείριση φυσικού αερίου

Μια ειδική μορφή διαδημοτικών επιχειρήσεων είναι αυτή των Αναπτυξιακών Εταιρειών. Είναι Ανώνυμες Εταιρείες στις οποίες οι φορείς της Αυτοδιοίκησης (Δήμοι, Κοινότητες, Νομαρχίες, ΤΕΔΚ, ΚΕΔΚΕ) έχουν την πλειοψηφία του μετοχικού κεφαλαίου. Σ' αυτές μπορούν να συμμετέχουν επίσης Συνεταιρισμοί, Επιμελητήρια, Επιστημονικοί φορείς, φορείς συλλογικών ή οικονομικών συμφερόντων, τράπεζες και πιστωτικά ιδρύματα.

Οι Αναπτυξιακές Εταιρείες λειτουργούν με βάση ιδιωτικό - οικονομικά κριτήρια και αποτελούν φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης πρωτοβουλιών, με τη συμμετοχή των κύριων κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων μιας ευρείας περιοχής. Οι αναπτυξιακές εταιρείες ιδιαίτερα, μπορούν να μετέχουν ως συμβαλλόμενοι στις Προγραμματικές Συμβάσεις για τις οποίες μιλήσαμε προηγουμένως.

Ο σκοπός ίδρυσης και λειτουργίας αφορά στην ολοκληρωμένη κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική ανάπτυξη και οι τομείς δραστηριότητας των Αν. Εταιρειών είναι συνοπτικά:

- Η Ανάπτυξη του Ανθρώπινου δυναμικού
- Το Περιβάλλον και οι υποδομές

- Η Ενέργεια
- Η Αγροτική ανάπτυξη και γενικότερα η ανάπτυξη της υπαίθρου
- Η ισόρροπη αστική ανάπτυξη
- Η εφαρμογή νέων τεχνολογιών, της πληροφορικής και καινοτομιών
- Η Υποστήριξη των φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Η Υποστήριξη του ιδιωτικού τομέα και των επιχειρήσεων (υποστήριξη για πρόσβαση σε χρηματοδοτικά μέτρα και υλοποίηση νέων επενδύσεων, οργάνωση παραγωγής και διοίκησης, κατάρτιση εργαζομένων, εφαρμογή συστημάτων ποιότητας, προστασία περιβάλλοντος κ.λ.π.)

Οι Αναπτυξιακές Εταιρείες:

- είναι ικανές να προσελκύουν και να απασχολούν έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό,
- έχουν αναπτύξει διεθνικές συνεργασίες και δίκτυα
- έχουν εφαρμόσει πολλά πιλοτικά έργα και παρεμβάσεις,
- έχουν φέρει πόρους στην περιοχή δράσης τους είτε άμεσα (χρηματοδοτήσεις από Εθνικά ή Ευρωπαϊκά Προγράμματα) είτε έμμεσα με τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την υποστήριξη προς τους μετόχους τους,
- διαχειρίζονται μεγάλα προγράμματα ακόμα και ως ενδιάμεσοι φορείς χρηματοδότησης,
- εκπονούν μελέτες και σχεδιάζουν συντονισμένες παρεμβάσεις σε πολλούς τομείς και σε μεγάλες γεωγραφικές ενότητες
- λειτουργούν υπηρεσίες προς όφελος πολλών μετόχων τους, όπως είναι δομές κοινωνικής πρόνοιας, γραφεία στήριξης της απασχόλησης, Κέντρα προώθησης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας και τεχνολογιών Εξοικονόμησης Ενέργειας, Κέντρα επιστημονικής στήριξης Αγροτών, Κέντρα Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης και Ενημέρωσης, Κέντρα κατάρτισης ανέργων και εργαζομένων και πολλά άλλα.

Οι Αναπτυξιακές Εταιρείες στην πλειονότητα τους παίζουν σημαντικό ρόλο και στη διαδικασία του προγραμματισμού της ανάπτυξης και στην υλοποίηση αναπτυξιακών έργων με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα. Αποτελούν φορείς συσσώρευσης γνώσης και παραγωγής - διάχυσης τεχνογνωσίας, φορείς συνάντησης και διαρκούς συνεργασίας της Αυτοδιοίκησης, του Δημοσίου τομέα, του ιδιωτικού τομέα και των πολιτών. Χωρίς να αυτονομούνται από την πολιτική δυναμική μιας περιοχής αποτελούν καταλύτη για την ανάπτυξη.

Παράδειγμα Αναπτυξιακής Εταιρείας είναι η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε., της οποίας είμαι Πρόεδρος, και που υποστηρίζει τη λειτουργία του Δικτύου Ελλήνων Αποδήμων Αιρετών της Αυτοδιοίκησης στην Ευρώπη, πρωτοβουλία του οποίου είναι η σημερινή εκδήλωση. Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ Α.Ε. έχει μετόχους τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Θεσσαλονίκης, 19 Δήμους, 6 Συνεταιρισμούς, το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο και το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, Δημοτικές Επιχειρήσεις και 31 ιδιωτικές επιχειρήσεις της περιοχής. Ο πρόσφατος ψηφισθείς Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων δεν επιτρέπει πλέον στο μετοχικό κεφάλαιο να μετέχουν ιδιωτικές επιχειρήσεις και βρισκόμαστε ήδη σε διαδικασία αλλαγής καταστατικού για την προσαρμογή μας στα νέα

δεδομένα, με κατεύθυνση ο ιδιωτικός τομέας να εκπροσωπείται μέσα από έναν συλλογικό φορέα επιχειρήσεων.

Στη συνέχεια θέλω να αναφερθώ σε μια ιδιαίτερη Αναπτυξιακή Εταιρεία στην Ελλάδα. Πρόκειται για την ΕΕΤΑΑ, Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης. Ιδρύθηκε το 1985 και λειτουργεί με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας. Βασικοί μέτοχοι της είναι η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος, η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος, Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων, το Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας και η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών.

Κύριος σκοπός της Ε.Ε.Τ.Α.Α. είναι η παροχή επιστημονικής και τεχνικής υποστήριξης της Αυτοδιοίκησης και των φορέων του Δημοσίου και του κοινωνικού τομέα. Έπαιξε και συνεχίζει να παίζει σημαντικότατο ρόλο στην ενίσχυση του θεσμού της Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και στο μετασχηματισμό της σε δυναμικό φορέα ισόρροπης ανάπτυξης, προσεγγίζοντας όλο και περισσότερο τις κατευθύνσεις της Λευκής Βίβλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι τα πετυχημένα παραδείγματα μορφών διαδημοτικής συνεργασίας στην Ελλάδα είναι:

- Οι σύνδεσμοι σκοπού
- Ο θεσμός των προγραμματικών συμβάσεων.
- Οι Επιχειρήσεις.
- Οι Αναπτυξιακές Εταιρείες.

Οι τελευταίες μας εισάγουν στο τελευταίο τμήμα της εισήγησης μου, στη συνεργασία της Αυτοδιοίκησης με τον ιδιωτικό τομέα, καθώς όπως ήδη αναφέρθηκα, στο μετοχικό κεφάλαιο των Αναπτυξιακών μέχρι τώρα μπορούσαν να μετέχουν και ιδιωτικές επιχειρήσεις, αλλά ούτως ή άλλως εξακολουθούν να μετέχουν οι παραγωγικοί φορείς και οι τράπεζες. Αυτός ο τύπος συνεργασίας αφορά κυρίως τη στρατηγική και τα μέσα Ανάπτυξης μιας περιοχής.

Μια άλλη μορφή που συχνά ακολουθείται είναι μέσω της ίδρυσης μικτών επιχειρήσεων, είτε για την εκμετάλλευση ενός πόρου, είτε για τη δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης επιχειρήσεων και θέσεων εργασίας (για παράδειγμα διαχείριση βιοτεχνικού πάρκου, θερμοκοιτίδες νέων επιχειρήσεων).

Μια άλλη απλή μορφή συνεργασίας είναι η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των ΟΤΑ με τη διαδικασία της μακροχρόνιας μίσθωσης σε ιδιώτες μετά από διαγωνισμό, η οποία μπορεί να αποτελεί σημαντική πηγή εσόδων.

Υπάρχει όμως η ανάγκη εξεύρεσης πόρων ώστε η Αυτοδιοίκηση να προχωρήσει σε μεγάλες επενδύσεις, οι οποίες δε μπορούν να καλυφθούν από δημόσιες χρηματοδοτήσεις. Στην Ελλάδα έχουμε αρχίσει να αξιοποιούμε τη μέθοδο της χρηματοδότησης δημόσιων έργων από τρίτους. Μ' αυτόν τον τρόπο μπορούν να κατασκευαστούν από ιδιώτες, μετά από διαγωνισμό, έργα όπως δρόμοι, μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων, πάρκινγκ αυτοκινήτων και άλλα. Η σύμβαση προβλέπει την εκμετάλλευση του έργου από τον

κατασκευαστή για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο και την απόδοση του μετά στο φορέα Αυτοδιοίκησης.

Κλείνοντας θα ήθελα να τονίσω ότι είναι μακρύς και δύσκολος ο δρόμος της πραγματικής αποκέντρωσης. Οι αντιστάσεις της κεντρικής εξουσίας είναι πάντα πολύ μεγάλες, ακόμα και όταν διακηρύσσει ότι η αποκέντρωση είναι στις αρχές της και στις πολιτικές της προτεραιότητες. Η Αυτοδιοίκηση αποτελεί το φυσικό πολιτικό φορέα της αποκέντρωσης.

Οι συνεργασίες των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης μεταξύ τους και με τον κοινωνικό (μη κυβερνητικές οργανώσεις, συνεταιρισμοί κ.λ.π.) και τον ιδιωτικό τομέα αποτελούν αναγκαιότητα και μέσο για την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης.

Ντονέσκ, 10 Δεκεμβρίου 2006